Rozhodnutí naříkané bylo vydáno s hlediska moci dozorčí, příslušející ministerstvu sociální péče nad Všeobecným pensijním ústavem a zemskými jeho úřadovnami po rozumu § 78. pens. zákona, resp. vládního nařízení č. 16/1923 Sb. z. a n. Stížnost obírá se sice § 78 citovaného vládního nařízení, vedle toho však mluví o tom, že naříkané rozhodnutí odepřelo ve věci samé vyříditi její „stížnost", podanou proti rozhodnutí zemské úřadovny Všeobecného pensijního ústavu v Bratislavě a že „potvrzuje" se naříkaným rozhodnutím vlastně rozhodnutí zemské úřadovny. Navazujíc na tuto povahu naříkaného rozhodnutí, brojí stížnost proti tomu, že výměry zemské úřadovny, jimiž byla uznána pensijní povinnost zaměstnanců stěžující si firmy, n e n a b y l y p r á v n í m o c i, poněvadž prý pojišťovací povinnost je založena ustanovením zákona a nikoli právní mocí rozhodnutí zemské úřadovny. Napadá-li těmito vývody stížnost naříkané rozhodnutí, jako by cestou instanční potvrzovalo rozhodnutí zemské úřadovny, míjí se zřejmě cíle.

Námitkami těmi obrací se stížnost ve skutečnosti nikoli proti rozhodnutí naříkanému, které nerozhodovalo vůbec jako instance správní a otázkou právní moci vůbec se nezabývalo, nýbrž proti výměru zemské úřadovny odepřevšímu odhlášku vzíti na vědomost poukazem na právní moc svých výměrů o uznání poměru pojistného.

Proti tomuto výměru však stížnost vůbec nebyla podána, neboť podáním ze dne 1. listopadu 1924 obrátila se stěžovatelka na žalovaný úřad výslovně jako n a d o z o r č í ú ř a d a proto také žalovaný úřad judikoval pouze jako úřad d o z o r č í. Proto veškeré námitky, obírající se právní mocí výměrů zemské úřadovny o poměru pojistném, sluší odmítnouti jako nepřípustné.

Napadá-li stížnost dále naříkané rozhodnutí proto, že prý proti zákonu odepřelo použíti své moci dozorčí, která není pouhým právem dozorčím, nýbrž přímo povinností, je námitka tato bezdůvodná, poněvadž — jak nejvyšší správní soud konstantně judikuje (srv. n. př. nálezy ze dne 19. ledna 1928, č. 954/28, a ze dne 30. dubna 1928, č. 10028/27) — nepřísluší nikomu n á r o k na to, aby dozorčí právo bylo v y k o n á n o, ježto ochrana veřejných zájmů náleží pouze úřadu a v odmítnutí výkonu dozorčího práva nelze proto shledati zasažení do subjektivních práv stěžovatelových. Na tomto právním názoru trvá nejvyšší správní soud i v tomto případě.

Nemohlo-li rozhodnutím naříkaným býti vsaženo do subjektivních práv stěžovatelčiných, nelze pak ovšem shledati ani vadnost nebo nezákonnost v tom, že žalovaný úřad svůj výrok neodůvodnil, neboť pro právní posici strany je v daném případě bez významu, z jakého stanoviska úřad vycházel.

Neodůvodněnou jest i výtka, že naříkané rozhodnutí neobsahuje právního poučení o opravných prostředcích, poněvadž povinnost správního úřadu připojovati právní poučení se nevztahuje na ministerstvo, proti jehož rozhodnutí neb opatření není již dalšího opravného prostředku v řízení správním, a za takový nelze pokládati stížnost k nejvyššímu správnímu soudu.

Ze všech těchto úvah dospěl nejvyšší správní soud k zamítnutí stížnosti jako bezdůvodné.

(Nález ze dne 12. října 1929, č. 18085/29.)

Ochrana zaměstnaných.

(Sděluje odb. rada F. B e n á č e k.)

I. Výrok horního úřadu, kterým se odpírá dozorčí zakročení báň. úřadu, žádané závodní radou, je způsobilý, dotknouti se práva záv. rady na

spolupůsobení při dozoru. — II. O rozsahu tohoto práva záv. rady. — III. Ustanovení § 12, odst. 2, zák. č. 91/1918 o 8hod. době pracovní se nevztahuje na ponocného v závodě hornickém.

Věc: Závodní rada dolu „Kateřina" v L. proti báňskému hejtmanství v Praze o pracovní dobu ponocného.

Výrok: Nař. rozhodnutí se zrušuje pro nezákonnost.

Důvody: Na základě nál. Boh. A. 5138/25*) zamítlo báňské hejtmanství v Praze znovu odvolání závodní rady dolu „Kateřina" v L. z rozhodnutí rev. úřadu báň. ze 16. ledna 1923 stran pracovní doby ponocného.

Pojednávaje o stížnosti do rozhodnutí toho podané vycházel nejvyšší správní soud z těchto úvah:

Nehledě ani k námitce nedostatku legitimace závodní rady, kterou zástupce zúčastněné strany při veřejném ústním líčení vznesl, musil nejvyšší správní soud z úřední povinnosti zabývati se především otázkou, zdali závodní rada, která soudní ochrany se dovolává, vůbec mohla býti naříkaným rozhodnutím v nějakém svém právu zkrácena.

Jak nejvyšší správní soud zdůraznil již ve shora cit. nálezu, obsahoval výměr báň. rev. úřadu dva výroky, první určovací výrok o přípustnosti zařazení ponocného na směnu 12 hod., druhý pak výrok sistační, pro nějž zodpovědění prvé otázky tvoří předpoklad a odůvodnění. V odvolání z výměru toho podaném napadla záv. rada toliko onu prvou jeho část. To patrno jest nejen z úvodu odvolání toho, kde obsah napadeného výměru opisuje se tak, že „jím revírní úřad odmítl stížnost do překročení osmihodinné doby pracovní", avšak i z konečné prosby, kde se žádá, aby báňské hejtmanství rozhodlo, že ustanovení § 1, bodu 3 zák. č. 91/18 se vztahuje také na ponocné při dolech. O sistačním výroku rev. úřadu není v celém odvolání ani zmínky, a je tedy jasno, že záv. rada si proti této části napadeného výměru vůbec nestěžovala. Ale pak vešel sistační výrok prvé stolice v moc práva a lze v naříkaném rozhodnutí, jímž odvolání závodní rady vyhověno nebylo, spatřovati výhradně instanční potvrzení onoho prvého výroku určovacího. Také stížnost k nejvyššímu správnímu soudu podaná omezuje se výhradně na potírání merita věci, t. j. obsahu onoho výroku určovacího, pročež se také nejvyšší správní soud mohl omeziti na zkoumání, zda tímto určovacím výrokem mohlo býti dotčeno nějaké subjektivní právo stěžující si závodní rady.

Práva závodní rady hornické jsou vymezena v § 2 zák. č. 144/20. V případě dnešního sporu mohlo by běžeti jedině o právo vyvozované z § 2, č. 1 tohoto zákona. O toto ustanovení také zástupce stížnosti věcnou legitimaci stěžovatelčinu výslovně opíral, když byla zúčastněnou stranou popřena. Podle ustanovení právě citovaného jest úkolem závodní rady hornické „spolupůsobiti při dozoru na udržování a provádění hornicko-policejních ustanovení zákonných, neb úředních nařízení o ochraně dělnictva, hygieně provozu a na provádění pracovního řádu, jakož i účastniti se dotčených komisionelních řízení."

Naříkané rozhodnutí mohlo by tedy býti předmětem soudní kognice, je-li podle svého obsahu způsobilé, aby zasáhlo do práva, které z uvedeného ustanovení zákona pro závodní radu vyplývá. Záleží tedy na tom, zdali z tohoto ustanovení zákonného lze vyvoditi právo závodní rady,

*) Nález nejvyššího správ. soudu ze dne 20. listopadu 1925, č. 18024/24, v němž vysloveny byly tyto zásady: I. Spor o výklad a použití norem, týkajících se ochrany dělnictva, jichž provádění zvláštními předpisy zákonnými přikázáno jest do kompetence úřadů báňských, nemůže býti předmětem rozhodování revírních rad podle § 19 č. 2 zák. 144/20. II. Rozhodovati o otázkách ev. sporech, k nimž zavdává podnět provádění zákona z 19. prosince 1918, č. 91 Sb. o 8hodinné době pracovní, povolány jsou —

pokud jde o podniky horní a pokud zákon ten výslovně neustanovuje jinak — úřady báňské.
jež by mohlo býti zkráceno určovacím výrokem, podle něhož pracovní doba určitého zaměstnance závodu hornického je ve shodě se zákonem č. 91/18, jestliže výrok tento je nezákonný. Ježto pak v § 2, č. 1 zák. č. 144/20 je pro záv. radu založeno právo spolupůsobiti při dozoru určitého obsahu, nemohlo by o zkrácení práva jejího býti řeči, jestliže 1. dozor, při němž závodní rada je povolána spolupůsobiti, na šetření zákonných norem o pracovní době v závodech horn. vůbec se nevztahuje a 2. jestliže právo na toto spolupůsobení podle svého obsahu nemůže býti zkráceno určovacím výrokem, že úprava pracovní doby dotčeného zaměstnance je se zákonem ve shodě, byť i výrok tento objektivně zákonu se příčil.

Ad. 1. Předmětem dozoru, při němž závodní rada je podle § 2, č. 1 cit. zákona povolána spolupůsobiti, jest jednak zachovávání, udržování a provádění hornicko-policejních norem o ochraně dělnictva a o hygieně provozu, jednak provádění pracovního řádu. Zachovávání norem o pracovní době není tedy v tomto zákonném vymezení předmětu dozoru výslovně uvedeno. Normy o době pracovní sluší však počítati a jsou obecně počítány k normám o ochraně dělnictva, neboť jde tu o ochranu doby pracovní, která jest zákonem upravena v hospodářském, zdravotním a kulturním zájmu dělnictva (srov. Sinzheimer: Grundzüge des Arbeitsrechts, 2. vydání, strana 157, Kaskel: Arbeitsrecht, strana 157 a 166.) Normy o době pracovní jsou tedy normy dané na ochranu dělnictva. Úřední dozor nad zachováváním těchto norem byl pak výslovně zaveden § 6 zák. č. 115/84 ř. z., kteréžto ustanovení nebylo (a to ani zákonem č. 91/18) odstraněno. Slušelo tedy jen uvážiti, zdali normy o době pracovní lze počítati k normám „hornicko-policejním", neboť předpis § 2, č. 1. zák. č. 144/20 výslovně mluví o „hornicko-policejních" normách o ochraně dělnictva a o hygieně provozu. Lze připustiti, že normy o pracovní době nejsou normy „policejní" v tom smyslu, jak výrazu policie ve vědě právní se užívá. Leč výrazu „horní policie" užívá se podle ustáleného zvyku i k označení úřední pravomoci, která není policejní v přesném smyslu toho slova. Pod pojem horní policie zahrnuje se zejména i dohled na t. zv. „udržování hor v díle", což neznamená jen povinnosti ryze policejní povahy. Na tento širší smysl výrazu „horní policie" zákon č. 144/1920 navazuje a míní jím patrně vůbec dozorčí kompetence úřadů báňských nad provozováním hor, neboť nelze za to míti, že by zákon sloužící podle svého poslání zájmům dělnickým chtěl z norem o ochraně dělnictva a hygieně provozu vylučovati právě ony normy, jež jsou dány v eminentním, a to zejména hospodářském a zdravotním zájmu dělnictva. — Nelze ostatně přehlížeti, že veškeré normy dané na ochranu dělnictva a v zájmu hygieny provozu jsou v tak úzkém vztahu k bezpečnostní policii horní, tedy k policii v právně-techn. smyslu slova, že není možno je přesně roztříditi na normy policejní a nepolicejní. Jestliže podle toho, co bylo právě řečeno, sluší ve smyslu § 2, č. 1 zák. č. 144/1920 k „hornicko-policejním" normám počítati i právní předpisy o době pracovní, bylo by nadbytečné podrobněji dovozovati, že podle cit. ustanovení zákonného dozor, při němž závodním radám náleží spolupůsobiti, vztahuje se ještě také na „provádění pracovního řádu", a že do pracovního řádu podle § 200 lit. c) ob. hor. zákona náležejí i ustanovení o čase a době pracovní, takže, byť snad zachovávání pracovního řádu nepodléhalo po všech stránkách dozoru báňských úřadů již podle § 220 ob. hor. zák., podléhá tomuto dozoru podle dotčeného již ustanovení § 6 zák. č. 115/84 ř. z. právě ona část řádu prac. (služebního), která se týká úpravy doby pracovní.

Jakmile je však zjištěno, že dozor, při němž závodní rada jest povolána spolupůsobiti, vztahuje se i na normy o době pracovní, zbývá jen ještě ad 2. zkoumati, jaký jest obsah tohoto práva závodní rady na spolupůsobení.

Jak již v nálezu Boh. A. 5138/25 bylo vysloveno, není možno za to míti, že ustanovení § 2, č. 1 zákona č. 144/20 byla zákonná dozorčí pravomoc úřadů báňských těmto úřadům odňata, ani, že bylo tímto předpisem závodním radám přiznáno právo ve věcech dozorčích spolurozhodovati. Dozorčí příslušnost úřadů báňských nebyla tedy tímto ustanovením nijak dotčena. S druhé strany však není možno právo spolupůsobení přiznané závodním radám obmezovati na pouhou možnost činiti u dozorčích úřadů udání, neboť činiti udání u úřadů dozorčích je vůbec každému možno a nemělo by tedy žádného smyslu přiznávati ji závodním radám jako jejich zvláštní právo. Že pak spolupůsobení při dozoru nevyčerpává se účastí záv. rady při komis. řízeních, je patrno ze samého znění zákona, který toto právo účasti při řízeních komisionelních uvádí vedle práva spolupůsobení při dozoru a nikoliv jako jeho integrující obsah. Podle tohoto negativního vymezení spolupůsobení závodní rady při dozoru nelze v něm spatřovati ani účast na výkonu vlastní úřední pravomoci dozorčí, ani pouhou denunciaci, ani účast při úředních šetřeních. Podle zřejmé vůle zákona má však právo spolupůsobení závodní rady při dozoru míti nějaký positivní obsah, který — má-li vyhovovati základní intenci zákona o závodním zastupitelstvu zaměstnaneckém — musí závodní radě poskytovati nějaký positivní vliv na zákonný výkon dozorčích norem daných v zájmu závodních zaměstnanců. V zákoně čís. 330/21 o závodních výborech, který jest k zák. č. 144/20 o závodních a revírních radách v hornictví v poměru zák. všeobecného k zák. speciálnímu, jest v § 3, lit. e), působnost závodních výborů, pokud jde o úřední dozor, vymezena konkretněji než v zák. č. 144/20, následovní větou: „... dozirati, aby zachována byla zákonná ustanovení o ochraně zaměstnanců ..., upozorňovati správu závodu na shledané nedostatky a dovolávati se příslušných stát. úřadů dozíracích.“ Toto konkretnější vymezení „spolupůsobení závodní organisace při dozoru“ podává autentický výklad tohoto pojmu, neboť oba zákony, upravující instituci téhož druhu, vybudovány jsou na zásadách v podstatě totožných. Sluší tedy za to míti, že i v právu závodní rady hornické na spolupůsobení při úředním dozoru jest obsaženo právo dovolávati se státních úřadů dozíracích. Toto právo, které podle základní intence zákona má míti pro ochranu zaměstnanců praktický význam, není však myslitelno bez nějaké korespondující povinnosti dozorčího úřadu vůči závodní radě dozoru se dovolávající. Povinnost tato nemůže ovšem sahati tak daleko, že by dozorčí úřad byl vázán při svém dozorčím zakročení návrhy závodní rady i tam, kde zákon ponechává jeho uvážení, zdali a jakým způsobem má aktem dozorčím zakročiti, neboť zákon závodní radě nepřiznává právo o výkonu dozoru spolurozhodovati. Naproti tomu bylo by však právo spolupůsobení při dozoru bezcenné a bezobsažné, kdyby úřad směl dozorčí zakročení závodní radou požadované z důvodů nezákonných odpírati. Výrok úřední, jímž bylo závodní radě dozorčí zakročení nezákonně odepřeno, sluší proto uznati za způsobilý, aby zasáhl do práva závodní rady na spolupůsobení při dozoru podle § 2, č. 1 zákona č. 144/1920.

Veden jsa těmito úvahami nenalezl nejvyšší správní soud překážky, která by mu bránila podrobiti naříkané rozhodnutí svému přezkoumání, neboť, není-li naříkané rozhodnutí, jež úpravu pracovní doby závodního zaměstnance prohlašuje za zákonnou, se zákonem ve shodě, odepřel jim žalovaný úřad bez zákonného důvodu svou mocí dozorčí zakročiti. Z námitek, které zástupce stížnosti teprve při ústním veřejném líčení přednesl, musil nejvyšší správní soud přejíti přes námitku, ve které bylo vytýkáno, že pracovní doba v závodě nebyla již proto upravena způsobem zákonným, že pracovní řád, v němž podle § 200, lit. c) obec. horního zákona pracovní doba stanovena býti má, nebyl vydán po souhlasu revírní rady, jak zákonem č. 144/20 v § 19, č. 3 jest předepsáno. Neboť námitkou touto uvádí se na spor otázka, která dozorčí stížností závodní rady vůbec nebyla relevována, takže s hlediska řízení před nejvyšším

správním soudem jest námitka tato nepřípustnou novotou, poněvadž otázka použitelnosti ustanovení § 12, odst. 2 zákona čís. 91/1918, která byla předmětem naříkaného rozhodnutí, je podle své právní podstaty něčím zcela jiným, nežli otázka závaznosti úpravy pracovní doby služebním řádem, vydaným bez souhlasu rady revírní.

Naproti tomu musil nejvyšší správní soud přihlížeti i k oněm argumentům právním, jimiž zástupce stížnosti teprve při veřejném líčení brojil proti zásadní použitelnosti předpisu § 12, odst. 2 zák. č. 91/18 na případ závodního ponocného z dolu „Kateřina", neboť, třeba že důvody tyto v písemné stížnosti uplatněny nebyly, nemění se těmito novými, ryze právními vývody předmět stížnosti, nýbrž k důvodům právním ve stížnosti uplatněným přičiňuje se toliko důvod nový, kterým by nejvyšší správní soud musil se zabývati, i kdyby výslovně uplatněn nebyl. Neboť zástupce stížnosti uvedl při veřejném ústním líčení, že ustanovení § 12, č. 3 cit. zákona nelze vůbec na případ závodního ponocného použíti, namítl tedy, že bylo použito normy, která na případ tento vůbec se nehodí, kdežto vývody písemné stížnosti, nepopírajíce zásadní použitelnost tohoto předpisu, snaží se jen dokázati, že předpis tento byl mylně vyložen a že následkem toho bylo jej použito nesprávně. Maje zodpověděti tuto otázku, musil nejvyšší správní soud s logickou nutností nejdříve rozřešiti otázku primérní, zástupcem stížnosti při veřejném ústním líčení nadhozenou, zdali řečená norma na sporný případ vůbec se nevztahuje. V té příčině slušelo přisvědčiti vývodům zástupce stížnosti, že § 12 zákona č. 91/18 již podle svého nadpisu vztahuje se na osoby v domácnosti zaměstnané na rozdíl od zaměstnanců podniků živnostenských, hornických a jiných, o nichž jedná § 1 tohoto zákona. Je ovšem pravda, že § 12 v odst. 2 rozšiřuje ustanovení daná o osobách zaměstnaných a bydlících v domácnosti zaměstnavatelově i na osoby najaté ke služebním výkonům nepravidelně konaným a nepatrně namáhavým, třeba snad v domácnosti zaměstnavatelově nebydlily. Leč i kdyby se dalo hájiti, že jsou tu míněni i takoví zaměstnanci, o kterých zákon podle své soustavy již v § 1 a násl. pojednává, nelze přehlížeti, že o těchto osobách platí podle výslovného ustanovení § 12, odst. 2 totéž, co platí o osobách zaměstnaných a bydlících v domácnosti zaměstnavatelově. O těchto stanoví však zákon, že jim náleží ve 24 hodinách odpočinek 12 hodin, z něhož aspoň 8 hodin musí připadnouti na nepřetržitý klid v noci. Z toho je patrno, že odst. 2 tohoto § nemůže míti na zřeteli osoby, jejichž služba náleží právě v hlídce noční, neboť tato služba by za šetření dotčeného předpisu odst. 1 prakticky vůbec nemohla býti vykonávána. Sluší proto souditi, že ustanovení 2. odst. § 12 cit. zák. na závodního ponocného v dole vůbec nelze použíti, takže odpadá zkoumání otázky, zdali takováto služba může býti počítána ke služebním úkonům nepravidelně konaným a nepatrně namáhavým, jak žalovaný úřad za to má a což písemná stížnost snaží se vyvrátiti. Jestliže tedy žalovaný úřad vycházel z právního názoru, že případ závodního ponocného na dole „Kateřina" jest posuzovati podle § 12 č. 2 cit. zák., pročež slušelo rozhodnutí toto pro nezákonnost zrušiti.

(Nález ze dne 15. května 1929 č. 3037.)

I. Z §§ 7 a 8 zákona čís. 91/1918 Sb. z. a n. nelze dovozovati, že v živnosti pekařské by bylo dělníkům dovoleno konati v době noční tak zv. práce přípravné. — II. Trestní zodpovědnost podnikatele závodu za dodržení osmihodinné doby pracovní nemůže býti vyloučena tím, že zaměstnanci s prodloužením pracovní doby souhlasili, nebo že o ně sami žádali.

Nálezem okresní správy politické v Č. T. ze dne 16. května 1927, č. 607/2, byl stěžovatel uznán vinným přestupkem § 8 zákona ze dne 19. prosince 1918, č. 91 Sb. z. a n., spáchaný tím, že v noci ze 24. na 25